

Sebastian Gyrost-Longsig Christensens båltale

Taler

Sebastian Gyrost-Longsig
Christensen
Museumschef, Museums
Helsingør

Dato

23. juni 2026

Sted

Snekkersten Havn

1

Kære alle sammen, jeg er meget stolt og glad over, at blive spurgt om jeg vil holde årets båltale.

5

Jeg er leder af Museum Helsingør, men jeg er ikke lokal og så alligevel næsten.

Sidste år flyttede jeg med min familie til området.

Det er i Helsingør.....Men det er kun to veje fra Snekkerstens byskilt

10

-

og derfor har jeg igennem det seneste år besøgt havnen, Snekkersten og Skotterup meget hyppigt.

15

Jeg tror, de fleste af os, som er samlet her i aften, holder utrolig meget af Snekkersten Havn.

Det er jo ikke fordi, det er det mest berømte sted i Nordsjælland.

20

Det er jo ikke fordi, her ligger UNESCO-verdensarv eller fine restauranter med hvide duge.

Og selvom her er utrolig smukt, er det min tese at det **helt** særegne som gør, at vi holder af havnen, er fordi mennesker stadig møder hinanden her.

Fordi der findes et fællesskab.

25

Et fællesskab, hvor børn og unge lærer af voksne....

Hvor erfaring gives videre.....

Hvor seniorer efter deres arbejdsliv stadig bidrager ...

- 30 Hvor frivillige bruger deres tid på andre.....
Hvor man hjælper til, ikke fordi man skal, men fordi man gerne vil.....
Hvor fællesskab **ikke** er noget, man taler om.
Men noget, man gør.
- 35 Og det er den slags fællesskab, jeg gerne vil hylde i aften.
- Men det er også derfor, jeg gerne vil tale om den slags fællesskaber, vi skal passe på og værne os imod...
- 40 For fællesskaber er stærke.
- Og alt det, der er stærkt, kan bruges på forskellige måder.
- Fællesskaber kan skabe sejlkubber.
- 45 Fællesskaber kan også skabe heksebål.
- Forskellen ligger ikke i fællesskabets styrke....
- Men i dets retning og hensigt.
- 50 For Sankt Hans handler i virkeligheden ikke kun om midsommer.
Ikke kun om bål.
Ikke kun om traditioner.
- 55 Den handler om fællesskab.
Om at høre til...
- Om at være en del af noget større end sig selv.
Den tyske sociolog Hartmut Rosa – måske den mest citerede samfundstænkner i
- 60 Europa lige nu – siger, at det moderne menneske **ikke længes efter flere ting.**
Ikke flere penge.
Ikke flere oplevelser.
Ikke flere følgere.
- 65 Vi moderne mennesker længes efter forbindelser....
Efter at mærke, at vi betyder noget for andre mennesker....

At vi hører til....

70

Når jeg ser ud over havnen her i aften, tænker jeg, at det er præcis dét, der sker.

Når børn og unge lærer at sejle.

Når nogen tager en ekstra vagt.

75 Når man har sysler og små opgaver i Klubben

Når man møder op til arbejdsdagen.

Når man hjælper til ved sommerfesten.

Når man giver lidt af sin tid til fællesskabet....

80

Så opstår der noget, som er blevet sjældent.

Et fællesskab, der virker.

Men netop derfor er det også værd at huske, at fællesskaber kan have en
85 skyggeside.

For i år er det 400 år siden, at den sidste af Helsingørs otte dømte hekse blev
sendt på bålet.

90 Hele 8 gange, i årene 1625 og 1626.....steg der **en sort søjle af røg** op over
Helsingør.

Ikke langt herfra.

Ved Grønnehave.....kun få kilometer fra hvor vi står i aften.

95

Historien om de otte kvinder er en del af vores fælles historie.

Derfor bad Museum Helsingør i forbindelse med Helsingørs 600 års

Købstadsjubilæum, det danske popband MALM, om at gøre noget, som museer
sjældent gør.

100 At synge historien.

At give stemme til mennesker, som for længst er blevet tavse.

Resultatet blev albummet *Helsingør*.

Elleve sange om byens 600 år lange historie som købstad....

105

En af sangene hedder; *Sort Søjle af Røg*.

- Den handler om de kvinder, som blev gjort til hekse.
110 Dømt for trolddom som hekse....
Og brændt som hekse.
- Men den handler også om noget langt større.
- 115 Om hvad der sker, når et fællesskab langsomt overbeviser sig selv om, at det har fundet årsagen til sine problemer.
- Jeg vil gerne læse et uddrag af sangen.
- 120 *"Vinterkulden ligger lavt den 11. Februar 1626
Vognhjulene knaser, imens hendes by roligt forsvinder bag hende
Hun ved det godt, at Galgebakken nærmer sig og at folk flokkes for at følge efter

At Grønnehave venter og at brændet er gjort klar
125 Hun hørte at de havde købt en stige, som de ville binde hende til når hun skulle
vælted ind i flammerne

Hun vidste at skarpretteren fik 5 daler for at brænde hende som heks

130 Hun skulle have sørget for at bevare hendes gode rygte....det havde de
sagt

At trolddomsrygter jo ikke opstår af sig selv
Vinterhimmel i Helsingør
135 Sort Søjle af røg
Hør Klokker ringer.....lyden dør
Sort søjle af røg"*
- For mig er det mest uhyggelige ved historien, at bålet ikke begyndte med ild.
140 Det begyndte med ord.
Med rygter.
Med mistanker.
Med mennesker, der talte dårligt om andre mennesker.
- 145 Når vi taler om hekseprocesserne i Helsingør, taler vi ofte om otte hekse.

Men de var ikke hekse...De var almindelige mennesker med navne.
Og i aften – 400 år efter deres død – synes jeg faktisk, de fortjener at
150 blive nævnt.

155
Birgitte Skaaning.
Citze Bødgers
Maren Urtegaards
Maren Jens Hoffmands
160 Else Fiskers
Citze Teskers.
Krykkekællingen.
Og Marine Pommerantz.

165
Otte kvinder.
Otte liv.
Otte historier.
Otte mennesker.

170
De betalte alle den højeste pris et menneske kan betale.
Ikke fordi de var skyldige.
Men fordi fællesskabet gjorde dem til skyldige.

175 Fordi de var udsatte.
Fordi de var anderledes.
Fordi de stod uden for magten.
Fordi samfundet ikke længere kunne rumme dem.

180 Den franske filosof René Girard brugte sit liv på at forstå noget særligt
ved mennesket.

Hvorfor samles mennesker så ofte om en fælles fjende?
Hvorfor opstår der igen og igen situationer, hvor et menneske eller en

gruppe mennesker pludselig kommer til at bære skylden for alt det, vi frygter?

Girards svar var enkelt. **Fordi det virker!**

190

Når vi bliver enige om, hvem der er problemet, føler vi os stærkere.

Mere samlede.

195

Mere sikre.

Vi får følelsen af orden midt i kaos.

Girard kaldte det **syndebukken**.

200

Og måske er det netop det, vi ser i Helsingør i 1626.

Problemet er bare, at syndebukken aldrig løser problemet.

205

Den skjuler det blot.

Det tankevækkende er, at Girard i dag er en af de mest indflydelsesrige tænkere i Silicon Valley.

Blandt hans mest kendte elever er Peter Thiel. Medstifter af PayPal.

210

Tidlig investor i Facebook og en nær ven af den amerikanske vicepræsident og den amerikanske ambassadør i Danmark.

.

Girards tanker har påvirket mange af verdens teknologiledere, og meget af den måde Facebooks algoritmer er bygget op på, trækker direkte på de mekanismer, som Girard beskrev.

215

For hvor Girard forsøgte at forstå mennesket, har store dele af de store tech-virksomheder lært at udnytte mennesket.

220

For vrede spredt sig hurtigere end eftertanke.

Forargelse hurtigere end nuancer.

Og fjender hurtigere end fællesskaber.

225

Nogle gange tænker jeg derfor, **at vi stadig ser små sorte søjler af røg stige op.**

Ikke over Grønnehave.

230

Men på vores telefoner....

I kommentarspor....

I algoritmer.....

235 I den måde vi taler om hinanden på....

Men historien giver os heldigvis også andre fortællinger.

For fællesskaber kan mere end at udpege syndebukke....

240 **Fællesskabet** kan også beskytte dem.

Fællesskabet kan også redde dem.

Fællesskabet kan også nægte at acceptere den fortælling, som magten forsøger at påtvinge dem.

245 Og det er her, Snekkersten og Skotterup, for alvor træder ind i historien.

For hvis vi bevæger os frem til oktober 1943, finder vi endnu en vigtig historie her ved Øresund.

Endnu en historie om mennesker, der var blevet gjort til syndebukke.

250

Denne gang var det ikke kvinder anklaget for trolddom.

Men danske jøder.

255 Mennesker, som nazisterne havde udpeget som problemet.

Mennesker, som skulle forfølges.

Deporteres.

260 Forsvinde.

Men her skete noget bemærkelsesværdigt og fantastisk.

Denne gang sagde fællesskabet **nej**.

270 Faktisk var Snekkersten blandt de allerførste og vigtigste udskibningssteder under redningen af de danske jøder i efteråret 1943.

Allerede i september blev de første overfarter organiseret fra egnen her.

275 Snekkersten Kro blev et centralt knudepunkt.

Her mødtes mennesker....

Her blev beskeder givet videre.....

Her blev flugter planlagt.....

280

Med Små både i mørket.....

Over et sund, som pludselig blev forskellen mellem frihed og fangenskab.

Mellem liv og død.

285 De mennesker, der satte bådene i vandet, var ikke helte, da de stod op om morgenen.

De var fiskere.

Mødre.

Fædre.

290 Naboer.

Men de blev helte, fordi de gjorde det rigtige, mens det stadig kostede noget.

Derfor er historien om Snekkersten og Skotterup ikke kun historien om en

295 strand og en havn.

Det er historien om et vigtigt fællesskab, der nægtede at acceptere syndebukken.

Og som valgte mennesket.

Når jeg tænker på Helsingørs og Snekkerstens historie, ser jeg derfor tre

300 billeder.

Jeg ser den sorte søjle af røg.
305 Jeg ser bådene mod Sverige.
Og jeg ser denne havn og havet i aften.

310
Tre billeder og fortællinger om fællesskab.

Den første fortæller os, hvad der sker, når frygten får overtaget.
Den anden fortæller os, hvad der sker, når modet får overtaget.
315 **Den tredje minder os om, at selv i moderne tid, så kan havet samle os.**

Når jeg tænker over det, er det egentlig også havet, der forbinder alle de historier, jeg har talt om i aften...

320
Havet så den sorte søjle af røg stige op over Helsingør.....
Havet bar de små både mod Sverige i oktober 1943.....
Og havet samler os her i aften.....

325

For man lærer noget særligt, når man lever tæt på havet.

330 Man lærer respekt....
Man lærer ydmyghed....
Man lærer samarbejde.....
Man lærer, at man nogle gange, må hjælpe den langsomste båd hjem.

335 Havet er en dårlig lærer i egoisme....
Men en fremragende lærer i fællesskab.

Når jeg ser ud over havnen i aften, ser jeg derfor ikke bare både og skibe.

340 Jeg ser håb.

Ikke et naivt håb.

- 345 Men et håb om, at mennesker stadig kan mødes uden at behøve en fjende.
Et håb om, at fællesskaber stadig kan bygges på tillid frem for frygt.
Et håb om, at børn og unge stadig kan lære af voksne og også de ældste af os,
seniorerne.
Et håb om At erfaring stadig kan gives videre
350 Et håb om At mennesker på tværs af generationer kan opnå noget sammen.
Et håb om At mennesker stadig kan mødes ansigt til ansigt.

- 355
I aften står vi mellem to historier.
Den sorte søjle af røg.
Og håbet ved havet.

- 360 Begge dele er vores historie.
Begge dele er muligheder, som findes i ethvert fællesskab.

Derfor er det vigtigste historiske spørgsmål måske ikke; **hvem vi var!**
Men hvem vi vil være?

- 365
Vil vi være dem, der smider folk på bålet? Eller dem, der sætter båden i vandet?

Når jeg ser ud over Snekkersten Havn i aften, tror jeg faktisk, vi alle allerede
kender svaret.

- 370
Glædelig Sankt Hans!

Kilde

Manuskript modtaget fra taler og udgivet af Danske Taler med tilladelse fra taler

- 375
Kildetype
Digitalt manuskript

Tags

Båltale

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/sebastian-gyrst-longsig-christensens-baltale-2023>

385

390

395

400

405

410

415